

sich die Dolmetscherin Nadja und der UNO- Ernährungsfachmann Frankel aus dem Berufsalltag flüchten, da sich der Leser mit ihrem inneren Zustand und den äußeren Ereignissen auseinandersetzen muss. Die Betrachtung des Diskurses illustriert somit, dass diese inhaltlichen Aussagen über die in ihren Berufsbedingungen und Bequemlichkeiten gefangenen Hauptpersonen in Einklang mit der Gestaltung des Textes stehen. Die Suche nach dem Sinn des Lebens und das gleichzeitige Beharren auf gewissen Annehmlichkeiten drücken sich besonders gut aus im Leitmotiv der "Simultanität", das diese und einige andere Oppositionen in Gegenüberstellung bringt.

Anmerkungen

- * Bachmann, Ingeborg: **Simultan. Neue Erzählungen**, Deutscher Taschenbuch Verlag München 1983.
- ¹ Bachmann, Ingeborg: **Frankfurter Vorlesungen**. Probleme zeitgenössischer Dichtung, Piper Verlag, München 1980, s. 52
- ² Franz K. Stanzel: 'Die Opposition Erzähler-Reflektor im erzählerischen Diskurs', in: **Erzählforschung**. Ein Symposium (hrsg. von Eberhard Lämmert), Stuttgart (Metzler) 1982, s. 176.
- ³ Bachmann, Ingeborg: **Frankfurter Vorlesungen**. Probleme zeitgenössischer Dichtung, Piper, München 1980, s. 44.
- ⁴ Bartsch: Kurt: 'Ingeborg Bachmann - Eine Erzählerin?', in: **Erzählung und Erzählforschung im 20. Jahrhundert** (hrsg. von Rolf Kloepper und Gisela Janetzke Dillner), Kohlhammer, Stuttgart 1981, s. 264.
- ⁵ Ingeborg Bachmann, **Frankfurter Vorlesungen**, s. 22
- ⁶ Siehe Konrad Ehlich: 'Deiktische und phorische Prozeduren beim literarischen Erzählen', in: **Erzählforschung, Ein Symposium** (hrsg. von Eberhard Lämmert), Metzler Verlag, Stuttgart 1982, s. 3-4
- ⁷ Janik; Dieter: 'Zum Verhältnis von 'Redeformen' und 'Sachverhalten' der erzählten Wirklichkeit', in: **Erzählforschung** (hrsg. von E. Lämmert) s. 105
- ⁸ Bartsch, Kurt: 'Ingeborg Bachmann - Eine Erzählerin?', s. 263

Yabancı Dil Öğretiminde Dinleme Becerisinin Önemi

The Importance of Listening Skill in the Language Teaching

Muzaffer Barın

Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü
mbarin@atauni.edu.tr

Özet

Bu çalışmada Dinleme Becerisinin önemi ve dil öğretimine katkısı vurgulanmasının yanı sıra, dil öğretiminde dinleme becerisinin öğretilmesiyle ilgili kimi etkinlik ve yaklaşımlardan da söz edilmektedir. Bu becerinin geliştirilmesine yönelik kimi teknikler de sunulmaktadır. Ayrıca, konuşma ve dinleme becerilerinin birbirlerinden ayrılamayacağı da belirtilmektedir. Dinleme becerisinin ihmal edilmesinin sonuçları da gösterilmektedir. Kısacası, yabancı dil öğretiminde dört temel beceriden birisi olmasına karşın, en çok ihmal edilen, en az öğretilen, hiç değerlendirilmeyen ya da en az değerlendirilen bir beceridir.

Abstract

In this study, the importance of listening skill and its contribution to the language teaching has been emphasized. In addition to various activities and approaches to the teaching 'listening' in EFL classes, some techniques that are useful in improving listening skill are also presented. It concentrates exclusively on the integration of speaking and listening skills as well. It also points out the ignorance of listening skill in language teaching. Though listening is one of the four main skills, it is probably least taught, the most neglected, and least or never tested in language teaching.

Yabancı dil öğretiminde ileri sürülen yöntem, yaklaşım ve diğer olgular içerisinde okuma, yazma, konuşma ve dinleme gibi dört temel beceriye önem verildiği dilbilimciler, akademisyenler, kısacası yabancı dil öğretimi ile ilgilenen herkes tarafından kabul edilmektedir. Hangi amaçla, hangi yaklaşımla olursa olsun, bu becerilere yer verilmesi gerekirken kimi kurumlarda dinleme becerisine ya hiç yer verilmemekte ya da ihmal edilmektedir.

Yabancı dil öğretiminde dört temel beceriden en zor gelişeni dinleme becerisidir.¹ Ayrıca, yabancı dil bölümlerinde dinleme becerisini geliştirmeye ve değerlendirmeye yönelik sınıf içi çalışmalara yeterince yer

verilmediği de bilinen diğer bir gerçektir. Dinleme becerisi, pek çok dilci tarafından dil becerileri arasında en önemlisi hatta birincisi olarak düşünülür ve bu yüzden bu beceriyi geliştirmeye yönelik uygun teknikler ve etkinlikler araştırılır.² Bilindiği gibi, dil becerilerinin önemi ve gelişimi 1950'li yılların sonu ile 1960'lı yılların başında ortaya çıkarken, dinleme becerisine verilen önem çok azdı. Bu durum, belki de öğretim materyalinin azlığından kaynaklanmaktaydı. Son yıllarda, özellikle 1980'lerden sonra iletişimsel yaklaşımın bir hayli taraftar toplamasıyla, dinleme becerisinin de önemi arttı ve sözü edilen yaklaşımı içeren tüm ders kitaplarında dinleme etkinlikleriyle dopdolu materyal zenginliği gözlemlendi.

Dinleme öğretiminde amaç, konuşmacıdan gelen mesajı tam ve doğru olarak algılayabilmek olduğundan, dinleme becerisi edilgen bir işlem değil, tam aksine, etken bir aşamadır. Normal hızla konuşulduğunda, konuşmacının tüm söylemleri anlaşılmasa bile ne demek istediğinin algılanması beklenir. Bu nedenle, öğrencilerin amaç dildeki sesleri tanıması, vurgulama ve tonlamaların neden olduğu anlam değişikliklerini de fark etmesi istenir. Öte yandan, konuşabilmek için dinlemenin, yani duyulanın anlaşılabilmesi gerekmektedir. Çoğu dil uzmanı, konuşma becerisiyle dinleme becerisinin iç içe olduğunu vurgular. Dinleme okumadan daha zordur, çünkü okuduğunu anlayamayanın birkaç kez daha okuma şansı varken; duyulanı yani söyleneni anlamayanın şansı yoktur.

Dinleme, aynı zamanda konuşmada ileri sürülen düşünceleri anlamak, yorumlamak, değerlendirmek, organize etmek, aralarındaki ilişkileri saptamak, belleğimizde saklamaya değer bulduklarımızı seçip ayırmak demektir.³ Dinlemeyi düşünsel, eleştirel bir süreç olarak da görebiliriz. Dinleme kavramı işitsel olduğu kadar, görsel algılamayı da kapsar. Epiktetos "Bir güzel söz söyleme sanatı varsa, bir de güzel dinleme ve anlama sanatı vardır." derken, dinleme becerisinin önemini de çok güzel vurgulamaktadır.

Dinleme becerisi ihmal edilebilme eğilimi gösteren bir beceridir. Bu ihmallerin başında mimiklerle başın öne ve yana sallanarak olumlu ya da olumsuz cevapların verilmesinde gözlenir. Bir dili konuşma ortaya çıkınca dinleme kendiliğinden ihmal edilmektedir. Konuşma dilinin öğretilmesinde dinlemenin bir araç olarak kullanılması da ihmal edilmesine neden olmaktadır. Dinleme, yabancı dil öğretiminde dört temel beceriden birisi olmasına karşın, en çok ihmal edilen, en az öğretilen, hiç değerlendirilmeyen ya da en az değerlendirilendir.⁴ Aslında dinleme becerisinin önemi anlaşıldıkça değeri de kendiliğinden ortaya çıkacak ve dinlemenin etkisiz bir beceri olmadığı da görülecektir.⁵ Ana dilin öğrenilmesinde dinleme becerisine hiç önem verilmeyişi de bir başka ihmal nedeni olmaktadır.

Dinleme becerisi diğer becerilerin aksine doğrudan doğruya gözlenemeyen içsel bir süreçtir. Dinlemek, işitmek demek değildir. Aslında kulağımızla işitir, beynimizle dinleriz. Günlük yaşamda, yazdıklarımızın beş katı, okuduğumuzun dört katı, konuştuğumuzun iki katı dinleme gerçekleştiği söylenmektedir.⁶ Dinleme becerisinin gelişmesinde ses bantları, video kasetleri, uzman kişilerce hazırlanmış sözcük ve tümce vurgusu içeren kasetlerin çok yararı gözlenmektedir.

Dil öğretiminde dinlemenin rolü ve önemi anlaşıldıkça çeşitli yöntem ve teknikler geliştirilmiştir. Dinleme ve yinleme tekniği ile hem kulak-dil alışkanlığı ve hem de yapısal öğretimde gerekli unsurlar olduğu kanısıyla, pek çok izlencede kullanılmaktadır. Öğrencilere bir sözcük, ses tümce, v.b. gibi bir model dinletilir ve doğru algılayıp algılamadıklarını kontrol etmek için onlardan bunları tekrar etmeleri istenir; ve bu nedenle, çoğu ders kitaplarında bu tür etkinliklere sürekli olarak rastlanmaktadır. Çeşitli ortamlarda öğrencilere dinletilen metinlerin çabuk, doğru ve seviyeye uygun olması gerekmektedir. Bu amaca yönelik öğretim materyalleri 1970'lerin başında Morley (1972) ve Plaister'in (1976) öncülük ettiği programlarla başladı. Sözcük bilgisinden, not alma, cevap verme gibi pek çok etkinliği içeren izlenceler geliştirildi.

Dil öğretiminde dört temel becerinin; okuma, yazma, konuşma ve dinlemenin birbirlerinden ayrılmaz bir bütün olduğunun tüm akademisyenler farkında olup, dinleme becerisine de gereken önemi vermektedirler. Dilbilimciler dil öğretiminde dinleme becerisinin öğretilmesi ve geliştirilmesiyle ilgili bazı yaklaşım ve etkinliklerden söz etmektedirler. Bunlardan birincisi, kavramsal-bilgi verici dinlemedir: İşlevsel dinlemenin ve sözcük bilgisinin ilk bölümünü kavramsal-bilgi verici dinleme yaklaşımı oluşturur.⁷ Güdüleme dile değil, mesaja yöneliktir. Öğrencilere, dinledikleri metinle ilgili çeşitli alıştırmalar verilerek, dinledikleri metnin anlaşılıp anlaşılmadığı kontrol edilir. Bu alıştırmalarla sözlü bir metnin dinlenmesi, bilgilerin elde edilmesi, soruların cevaplandırılması göz önüne alınabilir. Genel ve ayrıntılara yönelik dinleme becerilerinin öğrencilere kazandırılması sağlanır.

İkinci olarak iletişim anında dinlemeden bahsedilir: Durumsal dinleme yaklaşımı da denilen bu etkinlikte güdüleme, dilden çok mesaja yöneliktir. Öğrencilerin dinledikleri metinlerde, belirli bölümleri anlamasalar bile, seçici olmalarına özen gösterilir. Dinleme etkinlikleri, telefon konuşmaları ve mesajları, görüşmeler ve karşılıklı konuşmalardan oluşur. Metinde geçen olayın nerede, ne zaman, nasıl olduğunu ve oluş sırasını ve özellikle telefon konuşmalarında numaraların anında söylenmesi beklenir. Üçüncü bir

yaklaşım türü de fark kaynaklı dinlemedir: Vurgu, tonlama, uyum, ünlü ve ünsüzler ve konuşmanın ritmik akışına özen gösterilerek öğrencilerin hem anlama ve hem de konuşma becerilerinin gelişmesine olanak sağlar. Dördüncü yaklaşım ise, sesleri dinlemedir: Bu etkinliğin asıl amacı, öğrencilerin konuşma dili ile (örneğin seslerin çıkarılışı) yazı dili (örneğin harfler) arasındaki farkı görüp pekiştirmeleridir.

Türkçe'de olmayıp İngilizce'de olan bazı seslerle (w,q) İngilizce'de birbirine benzer gibi görünen ama gerçekte farklılıkların olduğu bazı seslerin algılanması, dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik alıştırmalar ve uygulamalarla sağlanabilir. Diğer taraftan, dinleme becerisinde başvuru olan kimi teknik ve etkinlikler Duncan'a göre (1977) aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır⁸: 1. Özdeşleşme: Öğrencilere dinletilen metinde sözcüklerin altı çizilerek, yuvarlak içine alınarak cevaplandırılmaları istenebilir. Özellikle kısa oldukları için, diyaloglar bu etkinliklerde kullanılmaktadır.⁹ 2. Talimatları izleme: Öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmeye ve strateji kazandırmaya yönelik bu teknikle, verilen bilgiler şematik hale getirilerek, çizilerek, resimlendirilerek ya da şekillendirilerek soruların cevaplandırılması amaçlanır. Daha çok bir oyun tekniği olarak algılanabilir. 3. Taklit: Öğrencilere bir model dinletilip, dinlediklerine göre taklit etmeleri ya da anında benzerini konuşmaları istenir. 4. Dinleyip yanıtlama: Öğrencilerin bazı bilgileri ya da soruları dinledikten sonra kısa cevaplarla dinleme becerisini geliştirmeye yönelik çalışmalarıdır. 5. Dikte etme: Dinlenen her sözcüğün dikte edilmesiyle, yazım hatalarının önlenmesine yönelik bir teknik olarak göze çarpar. 6. Özet çıkarma: Dinlenen metnin yazılı ya da sözlü ifadesiyle anlaşılıp anlaşılmadığı araştırılır. Bazı ayrıntıların açıklaması için not alma yerinde olur. 7. Serbest konuşma: Öğrencilere dinledikleri metne göre sorular sorularak, verilen sözcüklerin tanımları yaptırılır. 8. Not alma: Dinlenen bir metinle ilgili not alırken konuşmacının söylediği her şeyi anında yazabilmesine zaman yetmeyebilir. En az sözcükle en fazla bilgi ifade edilmelidir ve bazı sembollerden yararlanmak mümkündür. Lebauer (1988) tarafından geliştirilen bazı yaygın semboller şunlardır¹⁰:

--- : to be / : per = : equals 1970 → : since 1970

w : with ↑ : to rise c : century ~ : approximately

. : because & : and

Buraya kadar değindiğimiz yaklaşım, teknik ve etkinliklerin yanında kimi dinleme becerilerinden de söz edilebilir.

1. Kapsamlı dinleme (Extensive listening)
2. Bilinmeyen sözcükleri tahmin etme (Guessing unknown words)
3. Yoğun dinleme (Intensive listening)
4. Metindeki özel sözcükleri algılama (Recognising specific words in context)
5. Zevk için dinleme (Listening for gist)
6. Sonuç çıkarmak için dinleme (Listening for inferring-information)
7. Belirli bilgiyi dinleme (Listening for specific information)
8. Metindeki ana bilgiyi dinleme (Listening for key information)

Dinleme beceri ve etkinliklerinde dil uzmanlarının göz önüne alması gereken önemli özelliklerden biri de sınıfın yada laboratuvarın büyüklüğüdür. Düşünülmesi gereken diğer bir husus da elektronik aygıtların sayısı ve yeri olmalıdır. Kuşkusuz ki öğrencilerin seviyeleri de göz önüne alınmalıdır.¹¹ Öğrencilerin dilbilgisi, sözcük bilgisi, söyleme gibi dil kazanımlarına bir hayli etkisi olan dinleme materyallerinin seçimi ve sunuluşu da çok önemlidir. Bu nedenle, her düzey için ön dinleme (Pre-Listening), dinleme (Listening), ve son dinleme (Post-Listening) aşamalarının gerçekleştirilmesi beklenir.¹² Dinleme becerisinin Yabancı Dil öğretimindeki işlevini ve önemini vurgularken okuma, yazma ve konuşma gibi diğer temel becerilerden ayrılamayacağı görüşünü belirtmeye çalıştık.

Notlar

¹ Ulvi Keser, **English Listening Comprehension in the War Academy**. Gazi Üniversitesi, Ankara, 1995, s. 8.

² A.S. Zaytoun, "Different Techniques for Listening Comprehension", **Forum** 26, (1), Ocak, 1988, s. 46.

³ Suat Taşer, **Konuşma Eğitimi**, Papirus Yayınları, İstanbul, 1996, s. 214.

⁴ Keser, s. 8.

⁵ G. Brown, "Twenty-Five Years of Teaching Listening Comprehension", **Forum** 25, (4), 1987, s. 12.

⁶ Keser, s. 8.

- ⁷ G. Brown & G. Yule, *Teaching the Spoken Language*, Cambridge University Press, Cambridge, 1983, ss. 9-101.
- ⁸ Janie Duncan, *Technology Assisted Teaching Techniques*, Pro Lingua Associates, USA, 1987, s. 67.
- ⁹ A.g.y., ss. 99-101.
- ¹⁰ Roni S. Lebauer, *Learn to listen; Listen to Learn*, Regents Prince Hall, New Jersey, 1988, s. 46.
- ¹¹ Mary E. Pierce, "An Interactive Modelling Technique for Acquisition of Skills", *Applied Psycholinguistics*, Vol. 9, No. 1, 1988, s. 66.
- ¹² A.g.e., s. 59.

Pikaresk Roman ve "Pikaro" Jakob

The Picaresque Novel and 'Picaro' Jacob

Şahbender Çoraklı
Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü
csahbender@hotmail.com

Özet

Bu makalede öncelikle Pikaresk romanın 1554 yılından günümüze tarihi gelişimi, özellikleri ele alınmış, daha sonra romanın baş kişisi "Pikaro'nun" bu tarihsel süreç içerisindeki gelişmesi de irdelenerek, bu özellikler Jurek Becker'in "Yalancı Jakob" adlı romanında araştırılmıştır. Sonuç olarak 550 yıllık geçmişe sahip olan bu roman türünün ve baş kişisi "Geleneksel Pikaro'nun zamana uygun bir şekilde değişip gelişerek, "Modern Pikaro"ya dönüştüğü görülmüştür.

Abstract

The present study deals with the historical development and characteristics of the picaresque novel since 1554, probing into the main character of the novel, 'Picaro', within this historical process. Then these characteristics have examined and investigated in Jurek Becker's novel 'Liar Jakob', we come up which the opinion that 'traditional picaro' has turned into the 'modern picaro' in the course of time.

İlk olarak İspanya'da karşılaştığımız Pikaresk roman, başlangıçta kır yaşamını konu alan romanlara ve şövalye romanlarına bir tepki olarak ortaya çıkmış olan ve konu olarak toplumun aşağı tabakalarında düzenbaz, dalavereci, ancak becerikli ve kurnaz bir kahramanın (Pikaro) serüvenlerini işleyen bir roman biçiminde karşımıza çıkmaktadır.

Pikaresk roman türünün ilk özgün yapıtları, Castilla halkının düşünce yapısını güzel bir biçimde ortaya koyan ve yazarı bilinmeyen *Lazarillo de Tormes*(1554), Mateo Aleman'in *Guzman von Alfarache*(1559) ve Francisco de Quevedo'nun *Buscon*(1616)'dur¹. XVIII. yüzyılda İspanya dışına da yayılan Pikaresk Yazın, Almanya'da Grimmshausen'in *Simplicissimus* (1699), İngiltere'de Daniel Defoe'nin *Moll Flanders* ve Henry Fielding'in *Tom Jones* adlı yapıtları ile değişik boyutlara taşınmıştır. XX. yüzyılda da Louis-Ferdinand Céline, Thomas Mann (Felix Krull-1910/1953), Saul Bellow, Günter Grass (Blechtrommel-1959) ve John Barth'ın, yapıtlarında Pikaro tipinin çağdaş biçimini ve Pikaresk yazınına özgü anlatım yapısını kullandıkları görüldü².